

SAMLET SAKSFRAMSTILLING

Arkivsak: 15/5518

Høring - Rett til opphold i sykehjem

Saksbehandler:	Bibbi Leirdal	Arkiv: H12 &13
Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
4/15	Levekårsutvalget	17.11.2015
85/15	Formannskapet	18.11.2015

Trykte vedlegg:

1. Høringsbrev fra Helse- og omsorgsdepartementet av 7.09.15
2. Høringsnotat – ”rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester – kriterier og ventelister”
(<http://www.regjeringen.no/no/dep/hod/id421/>)

Behandling/vedtak i Formannskapet den 18.11.2015 sak 85/15

Behandling:

Møteprotokollen fra LEVs behandling av saken ble lagt fram i møtet.

Lindtveit (Krf) tok opp vedtaket fra LEV, alternativ til innstillingen:

Oppegård kommune mener gjeldende lovgivning ivaretar pasientenes rettigheter på en fullt ut tilfredsstillende måte når det gjelder rett til opphold i sykehjem. Oppegård kommune ser ikke behov for ytterligere lovregulering på dette området, og er kritisk til at dette kan bidra til å undergrave kommunens ansvar og det kommunale selvstyret.

Votering:

Ved alternativ votering mellom innstillingen og Lindtveits forslag, fikk innstillingen 4 stemmer (Ap, V, MDG) mot 5 stemmer avgitt for Lindtveits forslag.

Vedtak:

Oppegård kommune mener gjeldende lovgivning ivaretar pasientenes rettigheter på en fullt ut tilfredsstillende måte når det gjelder rett til opphold i sykehjem. Oppegård kommune ser ikke behov for ytterligere lovregulering på dette området, og er kritisk til at dette kan bidra til å undergrave kommunens ansvar og det kommunale selvstyret.

Behandling/vedtak i Levekårsutvalget den 17.11.2015 sak 4/15**Behandling:**

H og KrF fremmet følgende forslag til vedtak:

Oppegård kommune mener gjeldende lovgivning ivaretar pasientenes rettigheter på en fullt ut tilfredsstillende måte når det gjelder rett til opphold i sykehjem. Oppegård kommune ser ikke behov for ytterligere lovregulering på dette området, og er kritisk til at dette kan bidra til å undergrave kommunens ansvar og det kommunale selvstyret.

H og KrF sitt forslag til vedtak ble vedtatt med 6 stemmer (H, KrF) mot 5 stemmer (AP, SV, MDG) avgitt for Rådmannens innstilling.

Vedtak:

Oppegård kommune mener gjeldende lovgivning ivaretar pasientenes rettigheter på en fullt ut tilfredsstillende måte når det gjelder rett til opphold i sykehjem. Oppegård kommune ser ikke behov for ytterligere lovregulering på dette området, og er kritisk til at dette kan bidra til å undergrave kommunens ansvar og det kommunale selvstyret.

RÅDMANNENS INNSTILLING:

Oppegård kommune støtter ikke forslagene:

1. At lovene skal ytterligere forsterke at en pasient eller brukers har rett til sykehjemsplass eller opphold i tilsvarende bolig tilrettelagt for heldøgns opphold
2. At det utarbeides nasjonale kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem
3. At det innføres ventelister over pasienter i påvente av sykehjemsplass

Saksutredning:**Sammendrag**

Helse- og omsorgsdepartementet har sendt på høring forslag til endringer i pasient- og brukerrettighetsloven og helse- og omsorgstjenesteloven om rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester – kriterier og ventelister. Regjeringen foreslår å styrke rettstillingen til brukere som trenger sykehjemsplass. Forslaget innebærer at det skal utarbeides nasjonale kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem og at kommunene skal føre ventelister over pasienter i påvente av langtidsopphold.

Helse- og omsorgsdepartementet har sendt ut et høringsnotat der kommunene inviteres til å uttale seg innen 7. desember 2015.

Beskrivelse og kommentarer til hovedpunkter i høringen

I regjeringsplattformen fremgår det at Regjeringen vil utrede rett til heldøgns pleie og omsorg og foreslår i høringsnotatet følgende lovendringer:

- å presisere rett til sykehjemsplass og opphold i tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester i pasient- og brukerrettighetsloven utover det som står i dagens lovtekst
- å innføre nasjonale kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig og rett på vedtak om pasienter og brukere oppfyller kriteriene

- å pålegge kommunene å føre ventelister over brukere og pasienter som venter på sykehjems plass

Departementets forslag

Forslaget innebærer at det klart vil fremgå av loven at en pasient eller bruker har rett til sykehjems plass eller opphold i tilsvarende bolig tilrettelagt for heldøgns opphold dersom en helse- og omsorgsfaglig vurdering tilsier at det er nødvendig for å sikre pasienten og brukeren forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Behandlende leges vurderinger skal vektlegges i den helse- og omsorgsfaglige vurderingen som kommunen foretar og være en del av beslutningsgrunnlaget.

Rådmannens kommentar

Rådmannen mener at de foreslåtte endringene i pasient- og brukerrettighetsloven ikke vil medføre vesentlige endringer av dagens praksis i Oppegård kommune. Når en pasient eller bruker søker om opphold i sykehjem innhentes opplysninger fra lege (fastlege og eventuelt sykehus), og det gjennomføres en helse- og omsorgsfaglig vurdering før det fattes vedtak om opphold i sykehjem eller tilsvarende heldøgns bolig. I samråd med bruker og/eller pårørende blir det vurdert om vedkommende kan bo hjemme i påvente av tildeling av langtids plass, og hvilke tjenester som evt. må tilbys for å sikre at bruker/pasient får nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Dersom pasienten eller brukeren ikke kan sikres nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester i hjemmebaserte tiltak, får pasient/bruker vedtak om midlertidig opphold i korttidsavdeling eller tilsvarende i påvente av en ledig plass i langtidsavdelingen. Dette er rettigheter som bruker/pasient har i dag, og som er en plikt kommunene fortsatt har.

Departementet foreslår at *behandlende leges* vurderinger skal vektlegges. Rådmannen mener at vurderingen bør baseres på en helhetlig vurdering, der fastlegen og annet helsepersonell i den kommunen der pasienter bor og som kjenner pasienten best bør vektlegges. Oppegård kommune mener at dagens lover ivaretar at brukere og pasienter skal sikres nødvendig helsehjelp og at dette er tilstrekkelig ivaretatt i dag. Det er viktig og hensynta individuelle behov og finne gode løsninger som hensyntar brukeren og som vi mener best kan ivaretas med dagens ordning. En ordning hvor rettigheten tydeliggjøres i sterkere grad kan bidra til en mer anstrengt dialog med brukere og pårørende. Hensynet til brukerens behov mister fokus opp mot diskusjonen om hvilke rettigheter den enkelte har gjennom loven. Gjennom klageadgangen til fylkesmannen blir den enkeltes rettighet ivaretatt.

Departementets forslag

Regjeringen foreslår å innføre nasjonale kriterier for tildeling av langtids opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig, og forelår en hjemmel for å gi nasjonale kriterier. Regjeringen foreslår at pasient og bruker gis rett til vedtak om vedkommende oppfyller kommunale kriterier for langtids opphold i sykehjem.

Regjeringen er i ferd med å igangsette et forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenesten. En del av forsøket innebærer at Helsedirektoratet skal utvikle nasjonale tildelingskriterier. Forsøket skal etter planen være gjennomført i løpet av første halvdel av 2019. Slike kriterier vil etter Regjeringens mening bidra til økt kvalitet og mer likeverdige tjenester. Erfaringene fra forsøksordningen vil uavhengig av erfaringene med statlig finansiering være et viktig grunnlag for å utarbeide de nasjonale kriteriene.

Rådmannens kommentar

Rådmannen anser at forslaget til endringer i helse- og omsorgstjenesteloven om innføring av kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester kan være utfordrende. Alle brukere og pasienter behandles individuelt ut fra en helhetlig helse- og omsorgsfaglig vurdering og tildeles tjenester ut fra den enkeltes behov for tjenester. «Objektive kriterier» som eksempel alder, kjønn, sosial status, husstand og lignende gir ingen indikasjon på den enkeltes behov for plass i sykehjem eller bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester.

De fleste pasienter/brukere ønsker å bo hjemme så lenge som mulig. Kommunene har organisert sine tjenester ut fra lokale forhold, og satset ulikt på forbyggende arbeid med tiltak som medfører at behovet for langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende opphold kan utsettes. Kommunen plikter å yte tjenester, og tilbudene kan ytes i form av mange ulike tiltak og/eller tjenester. Av den grunn mener rådmannen at det kan være uhensiktsmessig å utarbeide nasjonale kriterier for tildeling av langtidsopphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester. I verste fall kan vi oppleve at kommuner tilpasser seg kriteriene i måten de tilrettelegger de samlede tjenestene innenfor pleie- og omsorg framfor det å være nytenkende og hensynta et helhetlig tilbud, individuelle behov og lokale forhold. Hensynet til brukerne bør ha sterkt fokus og vi kan ikke se at nasjonale kriterier kan bidra til dette.

Departementets forslag

Departementet foreslår å pålegge kommunene å føre ventelister for å sikre en ensartet oversikt over personer som har fått vedtak om at de kvalifiserer for langtidsplass i kommunene, men som med forsvarlig hjelp kan bo hjemme i påvente av plass.

Rådmannens kommentar

Kommunene er i dag ikke pålagt å føre ventelister. Dette følger av systemet i pasient- og brukerrettighetsloven og helse- og omsorgstjenesteloven. Pasient og brukere har rett til nødvendig helsehjelp. Dette innebærer at dersom en pasient eller bruker har behov for døgkontinuerlig pleie og omsorg er kommunen forpliktet til å yte et heldøgns tjenestetilbud til brukeren/pasienten, enten i institusjon eller i eget hjem. Dersom pasienten/brukerens hjelpebehov tilsier at nødvendig helsehjelp bare kan ytes i sykehjem, kan ikke kommunen sette vedkommende på venteliste, men må sikre at pasienten/brukeren umiddelbart får en sykehjems plass. Prinsippet blir på lik linje med øyeblikkelig hjelp situasjoner innen spesialisthelsetjenesten, der det heller ikke føres ventelister.

Til tross for at kommunene ikke er pålagt å føre ventelister, har kommunene likevel en oversikt over pasienter og brukere som ønsker sykehjems plass og som innfrir kravene til en plass. Disse får, inntil en heldøgns plass er ledig, forsvarlige tjenester. Rådmannen er av den oppfatning at det ikke er formålstjenlig å innføre formelle ventelister og dermed lage et "kø-system" som likevel ikke kan følges. Kommunen gjør en fortløpende vurdering av behovet. Behovet til den enkelte vil også være i kontinuerlig endring. Formelle ventelister vil i tillegg bidra til å skape forventninger.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet mener at forslaget om å presisere gjeldende rett til sykehjems plass er en plikt kommunene allerede har og som derfor ikke vil kreve en utredning av økonomisk kompensasjon for kommunene. Rådmannen mener det er grunn til å tro at en sterkere lovfesting av rettighetene til heldøgns opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig vil innebære økonomiske konsekvenser for kommunene gjennom økt bruk av institusjonsplasser. Føring av ventelister vil også kunne medføre administrativt merarbeid når disse til enhver tid skal ajourføres og være oppdatert.

Avsluttende kommentar

Felles for alle brukere og pasienter som søker plass i Oppegård kommunes sykehjem eller tilsvarende bolig med heldøgns tjenester, skal få faglig forsvarlig hjelp i form av andre tjenester mens de venter. Tjenestetilbudet beror på en konkret vurdering av den enkelte pasient eller brukers individuelle behov og ønske. Helse- og omsorgstjenesteloven og pasient- og brukerrettighetsloven regulerer ikke i detalj hvilket tjenestetilbud kommunen skal yte til den enkelte bruker eller pasient, men overlater dette til kommunens faglige vurdering. Det sentrale kravet i lovverket er at tilbudet skal være faglig forsvarlig. Rådmannen anser ikke at nasjonale kriterier for tildeling av langtidsopphold vil bidra til økt kvalitet og mer likeverdige tjenester.

Individuelle behov og faglig skjønn vil ikke kunne ivaretas på en god måte dersom det utarbeides nasjonale kriterier. Oppegård kommune mener at det er en risiko for at dette kan være negativt for utviklingen av tjenesten da fokuset kan bli flyttet fra forbygging og tilrettelegging til institusjon/bemannede boliger som eneste løsning.

Rådmannen mener det ikke er hensiktsmessig at kommunen opererer med ventelister. Kommunen har oversikt over pasienter og brukere gjennom andre systemer og ivaretar behovet for opphold i sykehjem til den enkelte uavhengig av om pasienten eller brukeren står på en formell venteliste. Behovene kan endre seg fra dag til dag og det er tvilsomt om kommunene har kapasitet eller bør bruke tid på daglige oppdateringer av en venteliste. Kommunen ønsker, uavhengig av nasjonale kriterier og ventelister, å videreutvikle arbeidet med *lokale* kriterier og et eget system for å ha oversikt over pasienter og brukere som søker opphold i kommunale sykehjem eller boliger med heldøgns tjenester.

Anne Skau
Rådmann

Else Karin Myhre
Kommunalsjef

Godkjent og ekspedert elektronisk.